

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 21 februari 1918 kl. 1 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 i anledning av motionerna nr 116 och 171 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående provisoriskt rusdrycksförbud samt motion nr 117 angående beredande av ersättning åt personer, som berövas sitt arbete till följd av ett provisoriskt rusdrycksförbud.

Uti inom andra kammaren väckta och till utskottet remitterade motioner har yrkats:

1:o. I herr *Vennerströms* m. fl. motion nr 116, »att riksdagen ville besluta att, med hänsyn till nu rådande extraordinära dyrtidsförhållanden, hos Kungl. Maj:t hemställa,

1) att all tillverkning, införsel och försäljning av brända och destillerade drycker, med undantag av vad som erfordras för medicinskt, tekniskt, vetenskapligt eller annat därmed jämförligt behov, måtte vara omedelbart tillsvidare förbjuden;

2) att all tillverkning, införsel och försäljning av sådana viner och maltdrycker eller andra jästa drycker och därmed jämförliga ämnen, som innehålla mer än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol, likaledes må vara omedelbart tillsvidare förbjuden med undantag av vad som för medicinska, tekniska och vetenskapliga, kyrkliga och därmed jämförliga behov prövas skäligt;

3) att detta provisoriska rusdrycksförbud icke må utan riksdagens medgivande upphävas;»

2:o. I herr *Vennerströms* m. fl. motion nr 117

»1) att riksdagen ville, under förutsättning av bifall till nämnda motion (nr 116), i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att åt de i härav drabbade industrier anställda, som genom det provisoriska förbudet eventuellt berövas sitt arbete utan att erhålla annan lämplig arbetsförtjänst i stället, genom statens försorg beredes hjälp så långt möjligt är, dels genom anställning i statens affärsdrivande verk, i den mån behov av arbetskraft där gör sig gällande och ifrågavarande personer befinnas lämpliga därför, dels, i den mån detta icke kan ske, genom direkt ekonomiskt understöd av tillgängliga medel i den ordning Kungl. Maj:t skäligen finner;

2) att riksdagen, under samma förutsättning, ville hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning, i vad mån åt de tillverkare av alkoholdrycker, som i anledning av förbudet önska omlägga sin verksamhet till samhällsnyttigare industri, må härför kunna beviljas statslån på billiga villkor;»

3:o. I herr *Ingvarsons* m. fl. motion nr 171, »att riksdagen måtte besluta att till Kungl. Maj:t ingå med en skrivelse, vari hemställes, att Kungl. Maj:t måtte skyndsammast möjligt utfärda förbud mot tillverkning och försäljning av rusdrycker att gälla tills vidare och tills riksdagen annorlunda beslutar».

Utskottet, som företagit nämnda tre motioner till behandling i ett sammanhang, tillåter sig med avseende på de av motionärerna förebragta motiveringarna hänvisa till respektive motioner.

Utskottet.

De i förevarande motioner berörda frågor hava, såsom motionärerna erinra om, varit föremål för föregående riksdags omprövning, och bifölls därvid av andra kammaren utan votering det då framförda kravet på provisoriskt rusdrycksförbud. Det blev emellertid i första kammaren avslaget, dock med den jämförelsevis obetydliga majoriteten av 72 röster mot 60. För ett bifall av nämnda yrkande, vilket upp bäres av en omfattande folkmening i vårt land, synas emellertid enligt utskottets åsikt alltjämt starka skäl tala.

Till stöd för denna sin mening kan utskottet i väsentliga delar återöppna den motivering, som anfördes av föregående riksdags bevillningsutskott, dit ifrågavarande ärende då var hänvisat till förberedande behandling. Visserligen förhåller det sig så, som också i motion nr 171 framhålles, att den stegrade livsmedelsbristen numera framtvingat inställande av brännvinstillverkningen ur jordbruksprodukter samt ned-

bringande av avverkningen av malt därhän, att ölets alkoholhalt sänkts ned till det vanliga svagdrickats, varav följer, att det tidigare åberopade skäl för ett tillfälligt förbud, som utgick från det missförhållandet, att redan knappa livsmedel förbrukades för framställning av rusdrycker, praktiskt taget icke längre äger giltighet. Däremot kvarstår fortfarande det tungt vägande motiv, som består i angelägenheten att under nu rådande ständigt skärpta kristid undanröja allt sådant, som kan verka nedsättande för folkets motståndskraft. Väl är det ett glädjande faktum, att fylleriförseelserna visat en avsevärd tillbakagång. Men å andra sidan är det obestridligt, att även nu gällande inskränkningar i bruket av alkoholhaltiga drycker lämna rum för missbruk. Det synes utskottet, som om de lyckliga och välsignelsebringande verkningar, vilka åstadkommits av de redan införda restriktionerna, visade, att man slagit in på rätta vägen, och att följaktligen genom förbudets fulla förverkligande ett ytterligare krafttillskott vore att förvänta, varigenom övervinnandet av kristidens svårigheter än mer skulle underlättas.

Betydelsen av en utväg, som verksamt skulle bidra att förhindra de mindre bemedlade folkklasserna från ett onyttigt och förkastligt användande av deras knappa tillgångar, ligger icke minst i en tid av stegrad arbetslöshet i öppen dag, varförutom ett förbud genom det kraftiga ingrepp i det dagliga livets vanor, som det för ett stort antal människor innebär, borde vara ägnat att i det allmänna medvetandet inskräpa tidens allvar och utgöra en välbehövlig maning till eftertanke och besinning. Därtill kommer, att förbudets rationella och fullt effektiva genomförande vinner ökade möjligheter genom den lagstiftning mot användande av olika slag av surrogat, som förebådats och innevarande riksdag torde vara att förvänta. Överhuvud synas de gynnsamma förutsättningar, som närvarande tidsomständigheter skapat för förbudskravets förverkligande, kraftigt mana till att genom ett provisoriskt förbud inhämta en värdefull erfarenhet för ett objektvt bedömande av tillbörligheten av det gamla, alltjämt omstridda yrkandet för ett permanent rusdrycksförbud.

Beträffande frågan om de ersättningsanspråk, som ett förbud kan komma att föranleda från här ifrågavarande yrkesutövares sida, får utskottet, med hänvisning till vad bevillningsutskottet härom föregående riksdag yttrat, erinra om, att riksdagen i skrivelse till Konungen den 23 mars 1915 (nr 40) uttalade sin förvissning, att Kungl. Maj:t vid handhavandet av den Kungl. Maj:t inrymda befogenhet att under

givna förhållanden vidtaga inskränkningar i eller stadga förbud mot försäljning av alkoholhaltiga drycker, komme att taga behörig hänsyn till de förluster, som genom de nya bestämmelsernas tillämpning kunde vållas både tillverkare och arbetare, ävensom till de befogade ersättningskrav, vilka från deras sida i anledning därav kunde resas. Vidare har riksdagen i samband med beslut på grund av väckta motioner om brännvins- samt vin- och ölhandels ordnande i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 juni 1917 (nr 212) framhållit, att genomförandet av den lagstiftning, nämnda beslut innefatta, uppenbarligen kommer att föranleda ersättningsanspråk från olika yrkesgrenar ävensom erinrat därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen redan förutsett sådana framtida anspråk och i främsta rummet för att möta dem bildat statsverkets fond av rusdrycksmedel. Riksdagen har i anslutning härtill uttalat sin förvissning, att Kungl. Maj:t komme att låta verkställa utredning av frågan, i vad mån ersättning bör utgå, ävensom förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan föranleda. Dylik utredning är även igångsatt.

Det synes utskottet självfallet, att de ytterligare anspråk på ersättning, som med anledning av ett genomfört förbud kunna uppstå, förtjäna omsorgsfull prövning samt tillmötesgående, så långt de befinnas skäligen. Utan att här i detalj ingå på sättet för ersättningsfrågans lämpliga ordnande, vill utskottet för sin del endast tillägga, att förutsättningarna för förbudets införande även rent ekonomiskt under nuvarande förhållanden torde kunna betraktas som särskilt gynnsamma på grund av den omläggning av produktionen inom hithörande industrier — speciellt gäller detta de skattepliktiga bryggerierna —, som redan ägt rum och ytterligare är att motse. Arbetslöshet i stor omfattning såsom följd av ett eventuellt förbud torde därför icke behöva befaras.

Med anledning av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

- 1) att, i anledning av motionerna nr 116 av herr Vennerström m. fl. och nr 171 av herr Ingvarson m. fl. andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med en skrivelse, vari hemställes, att Kungl. Maj:t måtte skyndsammast möjligt utfärda förbud mot tillverkning och försäljning av rusdrycker att gälla tills vidare och tills riksdagen annorlunda beslutar;

2) att motion nr 117 av herr Vennerström m. fl. må anses besvarad genom vad utskottet ovan anfört i anledning av de ersättningsanspråk, som på grund av ett provisoriskt förbud kunna uppstå.

Stockholm den 19 februari 1918.

Å utskottets vägnar:

E. MOBERGER.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar *Moberger, Sjögren, Sandberg, *) Isaksson, Sköld, Nilsson *)* i Antnäs, *Fast, Sundling, Ander *)* och *Svanberg *)*.

*) Icke närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Sundling.
